



Velikonoce

- Poznávání zvyků a tradic Velikonočních svátků
- Probouzení jarní přírody
- Domácí zvířata a mláďata
- Základy slušného chování ve společnosti ostatních lidí

Hody, hody doprovody,
já jsem malý zajíček,
utíkal jsem podle vody,
nesl košík vajíček.

Potkala mě koroptvička,
chtěla jedno červené,
že mi dá lán jetelíčka
a já říkal: Ne, ne, ne.

Na remízku mezi poli,
mám já strýčka králíčka,
tomu nosím každým rokem,
malovaná vajíčka.

VELIKONOČNÍ

Text a hudba:
Marie Kružíková



1. Kdopak ví, kdopak ví - nač je proutek vrbový? Co je tohle



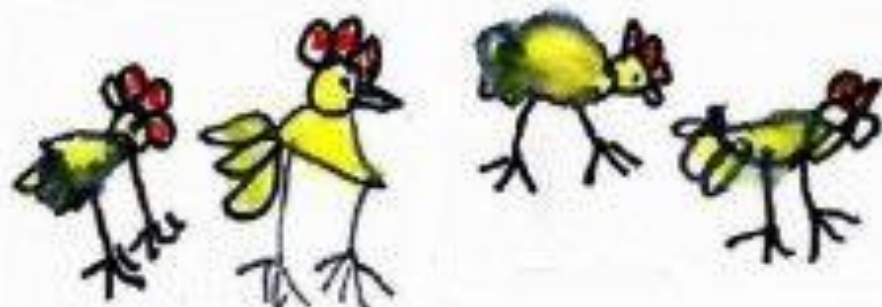
za otázku? Proutky - ty jsou na pomlázku, na pomlázku.



2. Co je to, co je to - pípá to a zobe to? Kolem kvočny



batolení - malé, živé nadělení, nadělení.



Původ a historie

(zdroj: www.raabe.cz)

Původ názvu

Název Velikonoce pochází ze slov Velká noc, tedy noc, kdy Kristus zázračně vstal z mrtvých. Datum Velikonoc, z něhož se odvozují termíny všech ostatních pohyblivých svátků církevního kalendáře, je každý rok jiný. Způsob výpočtu byl stanoven ve 4. století na církevním koncilu, kde se sešli stoupenci různých odnoží křesťanské církve. Určuje se podle neděle po jarní rovnodennosti a následném úplňku. Proto může být Velikonoční neděle (Boží hod) v době mezi 22. březnem a 25. dubnem. Existují přesné tabulky termínů velikonočních svátků nebo matematické vzorce pro jejich výpočet v jakémkoli roce.

Co se stalo o Velikonocích?

Příběh o ukřižování a zmrtvýchvstání Krista, který popsali čtyři evangelisté, Marek, Matouš, Lukáš i Jan, je součástí Bible. Svým poselstvím o štěstí, které bylo vykoupeno utrpením, o pokoře a obětování se pro druhé významně ovlivnil myšlení a kulturu v křesťanských zemích. Odehrál se v 1. století v Jeruzalémě, kde se na oslavách židovského svátku objevil i Ježíš Nazaretský se svými učedníky. Jeho učení o milosrdenství a odpuštění i zázraky, které vykonal, už byly známé, a proto ho vítaly davy lidí. Představitelé židovské obce však Ježíše považovali za nepřítele, který nerespektuje pravidla víry. Proto po skončení večeře, na níž označil učedníka Jidáše za zrádce, byl zatčen a odsouzen k tehdy obvyklému trestu ukřižování. Kříž, na který byl přibit, si musel sám odnést na návrší (zvané Golgota), kde se konaly popravy. Hrob, do něhož byl uložen, byl však druhý den prázdný. Lidé byli přesvědčeni, že Ježíše k sobě povolal jeho otec Bůh. Strastiplná cesta Ježíše Krista na smrt je zobrazena na čtrnácti výjevech křížových cest, které bývají umístěny na cestách ke kostelům či poutním místům.

Jak téma využít s předškoláky?

Velikonoce nejsou pouze svátky hodování, ale mají duchovní dimenzi, poselství lásky, víry a naděje, symboliku nového života. A tak je jen namístě položit si některé otázky:

- Co je to život a co všechno je živé?
- Proč si lidé vzájemně ubližují?
- Je to tak správně?
- Co je smutek a co je radost?
- Je těžké udržet tajemství?
- Co to znamená, někoho zradit?
- Co je to poklad?
- Co je pro mě ten největší poklad na světě?
- Jsem já také něčí poklad?
- Co můžeme udělat proto, abychom měli opravdu „veselé Velikonoce“?
- Jak se oslavují Velikonoce u nás v rodině?

Zvyky a tradice

(zdroj: www.milujivelikonoce.cz)

Mnoho původních velikonočních zvyků a obyčejů se dodržuje i v současnosti. Většina z nich má nějaký symbolický význam, který vychází z kulturních i náboženských tradic, poměr a pranostik.

Velikonoce jsou především na vesnicích a v menších městech stále ještě významnou kulturní a společenskou událostí, při které se baví všichni bez rozdílu věku. Součástí velikonočních svátků jsou i zvyky a tradice a je dobře, že mnoho se jich stále udržuje.

Pomlázka a vajíčka

Pomlázka a barvená nebo zdobená vajíčka jsou nejvýraznější symboly Velikonoc.

Pomlázka by měla být vlastnoručně pletená z vrbových proutků a ozdobená stuhami. Podle pranostik totiž mladé proutky vrby přináší zdraví a mládí každé dívce nebo ženě, která s nimi dostane našleháno. Počet stuh označuje, kolik dívek a žen pomlázka při koledě o Velikonočním pondělí takzvaně „pomladila“. Vlastnoručně pletené pomlázky už ale nahrazují pomlázky kupované, někteří muži dokonce používají vařečku nebo jen svazek vrbových proutků, které v lepším případě alespoň ozdobí nějakou barevnou stuhou...

Vajíčka jsou odměnou za vyšlehání. Chlapci a muži dostávají vajíčka barvená, malovaná i jinak různě zdobená. Vzhled vajíček velmi často vychází z regionálních a místních zvyklostí a svůj význam mají i barvy.



Koledování

Koleda o velikonočním pondělí patří k dosud stále dodržovaným a oblíbeným velikonočním zvykům. Na koledu chodí zásadně jen chlapci a muži, koledovat by se správně mělo jen od půlnoci do půlnoci, v některých krajích se ale koleduje jen do pondělního poledne. Koledovat domů se chodí jen k příbuzným nebo dobrým známým, venku je ale možné pomlázkou vyšlehat každou dívku nebo ženu. Tradiční odměnou za koledu jsou vajíčka, mohou to ale být i sladkosti a velmi často to také je sklenička alkoholu.

Velikonoční říkanky a básničky

Říkanky a básničky patří k pomlázce stejně jako vajíčka. „Hody, hody, doprovody...“ zná asi každý, ale existuje jich mnohem víc a všechny mají svůj neopakovatelný velikonoční půvab. Kdo koleduje s nějakou jinou méně známou říkankou má v košíčku většinou i mnohem víc vajíček...

Polévání vodou

V některých krajích muži ženy společně s vyšleháním ještě polévají studenou vodou, ale správnější význam tohoto zvyku je, že dívky a ženy v úterý ráno po Velikonočním pondělí polévají chlapce a muže. Někde se místo vody používá parfém, ve většině případů samozřejmě levný, ne příliš voňavý a ve větším množství.

Vodou se polévají i hospodářská zvířata, protože podle pověr je polití omlazuje a dodává jim sílu.

Řehtačky a klapačky

Řehtačky a klapačky nahrazovaly – a někde občas ještě stále nahrazují – zvony, které naposledy zní při mši na Zelený čtvrtek a znovu se rozeznívají až na Bílou sobotu. Řehtačky i klapačky jsou různé – malé do ruky, ale i velké, které se vozí na trakaři. Na mnoha místech je řehtání a klapání symbolickým vyháněním Jidáše a začíná tak, že na Zelený čtvrtek chlapci s řehtačkami a klapačkami vyběhnou po mši z kostela a volají „Jidáše honíme, klekání zvoníme, přitom se modlíme...“

Beránek a zajíček

Velikonoční beránek je tradiční pečivo. Jako symbol má beránek původ už v dávných pohanských dobách a svůj význam má u křesťanů i u Židů – je členem křesťanského Božího stáda, o které se stará pastýř, kterým je židovský Bůh. V dobách starověku i středověku byl beran obřadním jídlem, ale protože jeho maso bylo drahé, jedlo se pečivo ve tvaru beránka a tento zvyk přežil až do dnešní doby.

Zajíček je velikonoční symbol s původem v Německu, vznik této tradice má několik vysvětlení. Podle jednoho se zajíc často pohyboval okolo lidských obydlí a hledal tam potravu, podle jiného se dříve o Velikonocích pekli chléb ve tvaru zajíce a doprostřed se pokládalo uvařené vajíčko. Zajíc je ale i v Bibli mezi „stvořeními maličkými na zemi a moudřejšími nad mudrce“, kde symbolizuje skromné a pokorné. V křesťanské církevní symbolice bývá u nohou Panny Marie jako znamení vítězství čistoty nad tělesným pokušením ve spojení s příslovečnou zaječí plodností.

Mazanec a Jidáše

Mazanec symbolizuje slunce. Těsto by se správně mělo zadělávat na Bílou neděli a mělo by být stejné jako těsto na vánočku. V dřívějších dobách mazanec nebyl sladký, připravoval se ze strouhaného sýra a většího množství vajec, aby byl hodně žlutý. Nesladké mazance se jmenovaly různě – baba, babyka, šoldr, plecovník nebo svěceník. V sladké podobě si mazanec zachoval původní kulatý tvar a uprostřed znamení kříže.

Jidáše by měly mít tvar válečku, protože symbolizují provaz, na kterém se Jidáš podle křesťanského výkladu oběsil. Praktičtější vysvětlení pečení Jidášů je, že hospodyně chtěly spotřebovat zbytky těsta. Klasické těsto na Jidáše se ale připravuje z bílé mouky a medu.

Vysévání obilí

Vysévání obilí symbolizuje začátek jara a tím i zemědělských prací. V současnosti se ale vysévá už před Velikonocemi spíš tráva nebo případně nějaké obilí do nízké misky s hlínou, vzklíčené – ideálně krátce před velikonočními svátky – se pak zdobí kraslicemi. Obilí se vysévá i v současné době, účel je ale především dekorativní.

Kočky a jejich svěcení

Větvičky jívy – takzvané kočičky – se svěťí na Květnou neděli. Posvěcené kočičky se pak dávaly ke kříži v domácnostech nebo k svatým obrázkům. Zapichovaly se i na okraj pole, aby chránily úrodu, nebo se dávaly do sklepa, aby ochraňovaly zásoby. V současnosti už se tento zvyk příliš nedodrжуje.



Návrhy aktivit

Vlasatá vajíčka

Pomůcky: vyfouknutá vajíčka, malé nůžky, permanentní fixy, velikonoční osení nebo řeřicha, písek, malé kamínky, piliny/vata/zemina, plata od vajec, ubrus, nádoba na zalévání, barevné papíry, sešíváčka.

Proč vlasatá? protože je budeme tvořit z vyfouknutých skořápek (kraslic), které ozdobíme kresbou, a díky osení panáčkům vyrostou vlasy, jež jim můžeme svázat mašlí i zkracovat.

Realizace výtvarné činnosti:

Nůžkami vystříhneme na vajíčku otvor. Děti si vezmou jednu skořápku, spodní díрку utěsní kamínkem, aby voda při zalévání nevytékala ven. Aby se vajíčko příliš nekutálelo, na dno nasypeme trochu písku a zbytek vyplníme do tří čtvrtin pilinami, zeminou nebo vatou. Na vrch vložíme velikonoční osení. Pokud nemáme tolik času, je vhodnější využít řeřichu zasazenou ve vatě, která roste rychleji. A navíc je to skvělá jarní bylina, kterou mohou děti ochutnávat na chlebu s máslem. Z pšenice nám naopak vyrostou po týdnu dlouhé vlásy, které lze svázat do culíku úzkou stužkou (krasavice) nebo zastříhávat (krasavec). V každém případě platí, že semínka potřebují vlhko, teplo a světlo. Pokud chceme proces růstu urychlit, namočíme semena do vody, ty nabobtnají a rychleji vyklíčí.



Co se vylíhlo z barevných vajíček

Pomůcky: barevné papíry rozstříhnuté na formáty A5, tužky, nůžky, kancelářské sponky, bílé čtvrtky A4, lepidlo v tubě, barevné fixy, ubrus.

Realizace výtvarné činnosti: Pokud chceme tři skořápky (viz obrázek níže), vezme si každé dítě tři barevné papíry formátu A5, které položí na sebe, přeloží na půl a opět rozloží. Na vrchní papír nakreslí přes celý formát vajíčko. Před vystříhnutím vajíčka papíry přichytíme kancelářskou sponkou, aby se spodní papíry nehýbaly. Po vystříhnutí vajíčko přehneme podle přeložené osy, tužkou nakreslíme pod ohnutým okrajem zubatou čáru, jak asi praskne skořápka. Vajíčka se nám po vystřížení rozdělí na dvě skořápky. Na čtvrtce A4 skořápky rozsuneme do barevné vrstvené koláže a všechno přilepíme. Důležité je, aby mezi horním a dolním dílem skořápek zůstala mezera na kresbu zvířátka, proto nejprve lepíme skořápku blíže ke středu a další lepíme s posunem směrem k horní mu/dolnímu okraji. Do vnitřku vajíčka děti dokreslí, co se z barevných vajíček mohlo vylíhnout.



Další náměty činností z tematické řady „Velikonoce“:

- **Kraslice z bramborových tiskátek** (otisk z bramborových tiskátek) - na rozříznutou bramboru vytvářet rytím ornamenty, potřít temperou a tisknout.



- **Velikonoční pohlednice** (výtvarný experiment) – do vody se saponátem přidat potravinářské barvivo, přes bublifuk foukat bubliny a zachytávat je na papír.



- ovečka z vatových tyčinek



Návod na výrobu, pečení a sušení slaného těsta

176



Výroba slaného těsta

K výrobě slaného těsta budete potřebovat:

- 2 sklenice hladké mouky
- 3/4 sklenice studené vody
- 1 sklenici soli

Sůl a mouku nasypete do mísy. Postupně přidávejte vodu a míchejte, dokud nezískáte pružné, ale pevné těsto. Jestliže se těsto drolí, dolijte trochu vody. Jestliže se těsto příliš lepí, přidejte trochu mouky. Těsto můžete i obarvit potravinářským barvivem. Pokud chcete výrobky ještě malovat nebo dáváte přednost přírodní nahnědlé barvě, pak barvivo nepoužívejte.

Důkladně propracované těsto zabalte do igelitového sáčku, aby neosychalo.

Práce s těstem aneb modelovací hmota z mouky

Pro další práci s hotovým těstem si připravte dřevěný válek nebo pečicí papír. Lepší je, když si pracovní plochu posypete slabě moukou, aby se těsto nelepilo k ploše. Těsto, se kterým nebudete pracovat, nechte vždy zabalené v igelitu. Zabráníte tak jeho osychání.

Jednotlivé části vytvarovaného těsta spojujte vodou. Trochu vody naneste štětcem nebo prstem na místa, která chcete spojit. Pokud byste jednotlivé části vodou „nepřilepili“, během schnutí by mohly odpadnout.

Sušení slaného těsta

Výrobky ze slaného těsta můžete sušit rychle (a nákladně) v troubě nebo dlouze (a zadarmo) na vzduchu. Záleží jen na vás a ostatních pomocnících, jak moc jsou nedočkaví pro další práci.

V troubě se doporučuje sušit hotové výrobky při 50 °C 5 i více hodin. Pokud si zvolíte sušení na vzduchu, vyberte nějaké teplé místo v místnosti v blízkosti radiátoru, nebo přímo na něm, kde můžete nechat výrobky vysychat několik dní.

Důkladně vysušené těsto poznáte podle toho, že je bílé z obou stran, snadno ho oddělíte od podložky, není syrové ze spodu a nelepí.

Pečení slaného těsta

Usušené těsto potřete před pečením žloutkem, který rozkvedláte s trochou mléka. Těsto pečte nejlépe v horkovzdušné troubě při 150 °C do zhnědnutí 15 – 20 minut. Pokud nechcete výrobky dále barvit a chcete dosáhnout tmavší hnědé barvy, teplotu před koncem pečení zvyšte.

Malování na těsto

Na upečené těsto malujte neředěnými vodou ředitelnými barvami. Než začnete malovat další barvou, nechte již namalované části zaschnout. Hotový výrobek můžete přelakovat, nejlépe ze všech stran. Zvýšíte tak životnost výrobku.

Nenalakované výrobky ve vlhkém prostředí nasáknou vlhkost a rozdrobí se.

TIP: pokud nemáte vykrajovátko ve tvaru vajíčka – poslouží rolička toaletního papíru:



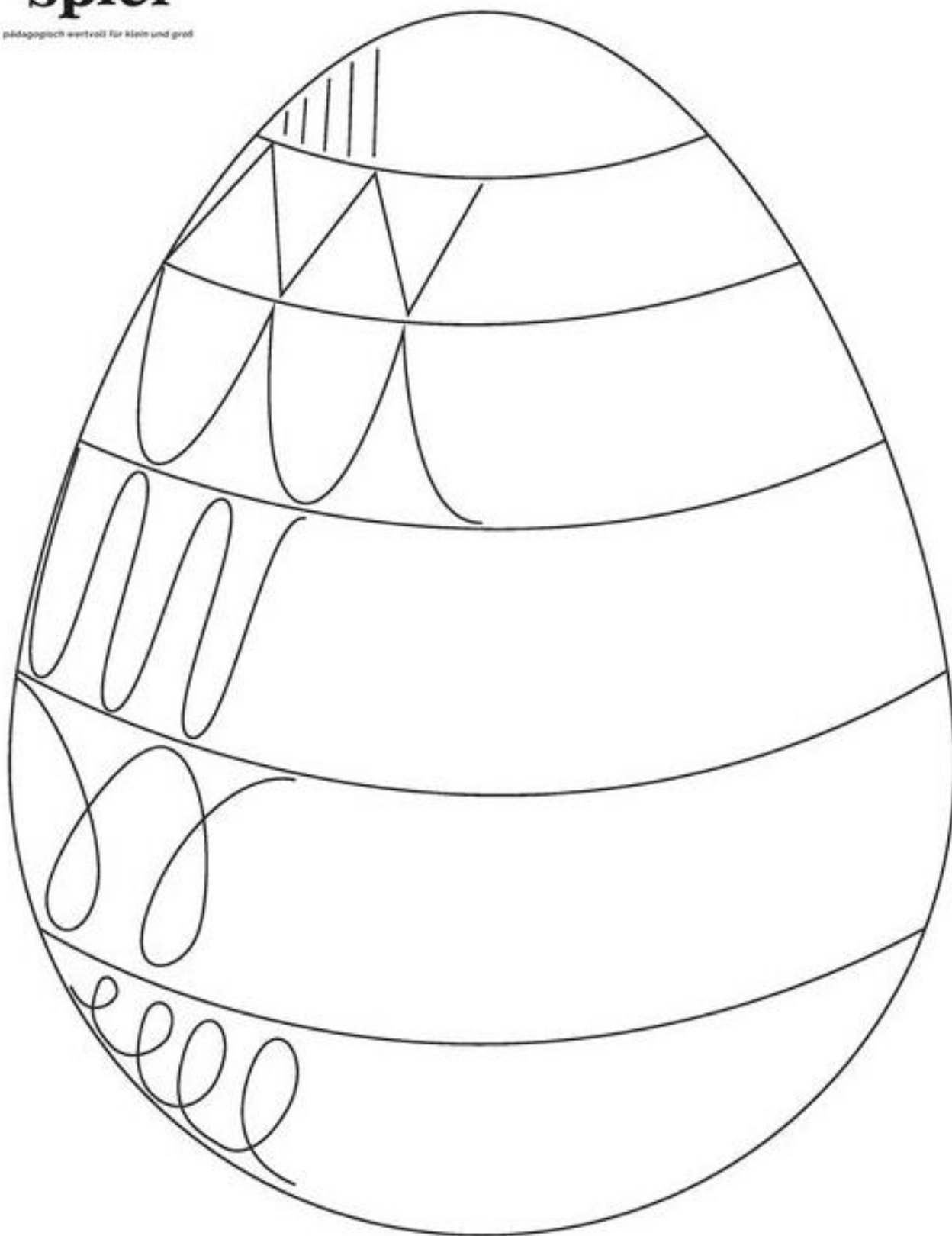
Inspiraci můžete čerpat pod těmito odkazy:

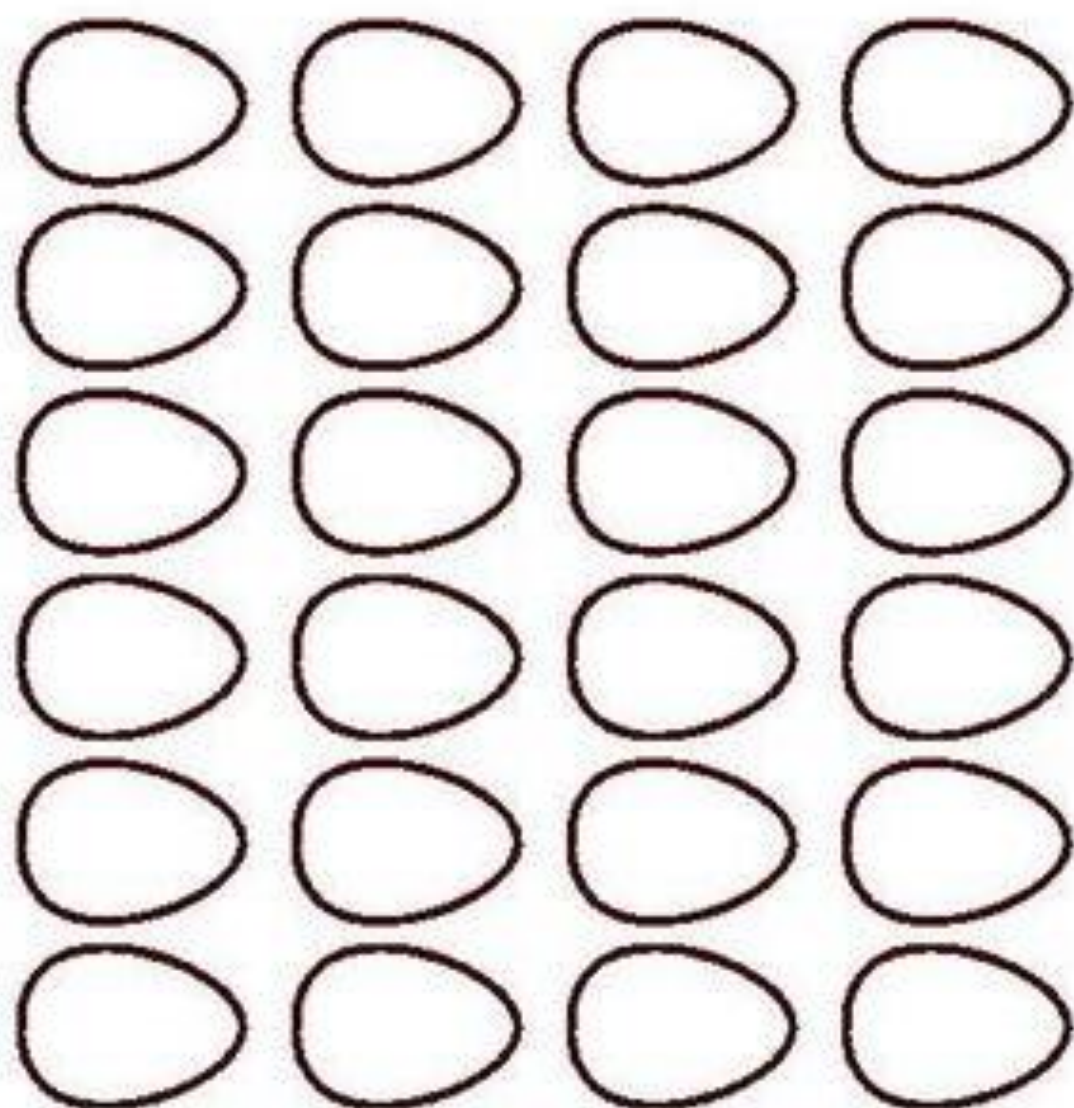
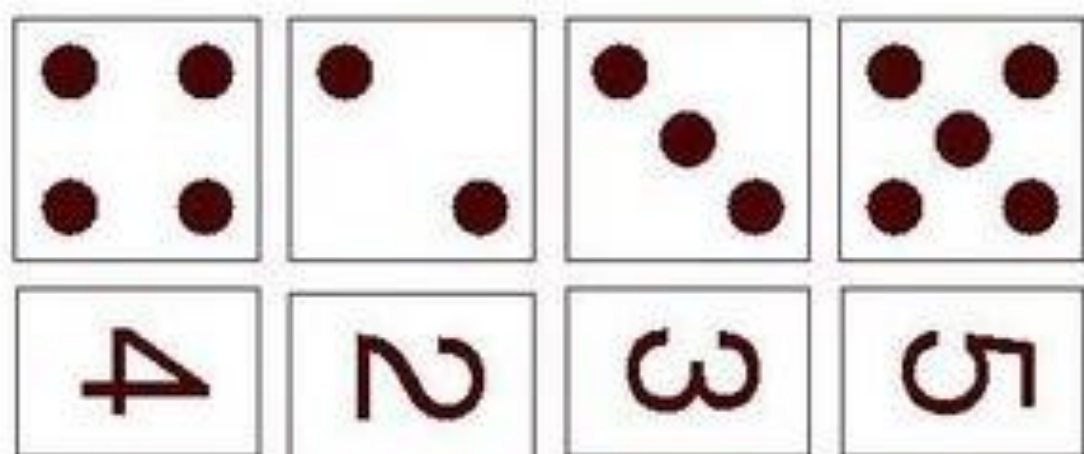
<https://www.youtube.com/watch?v=kRJBfij1Vc0>

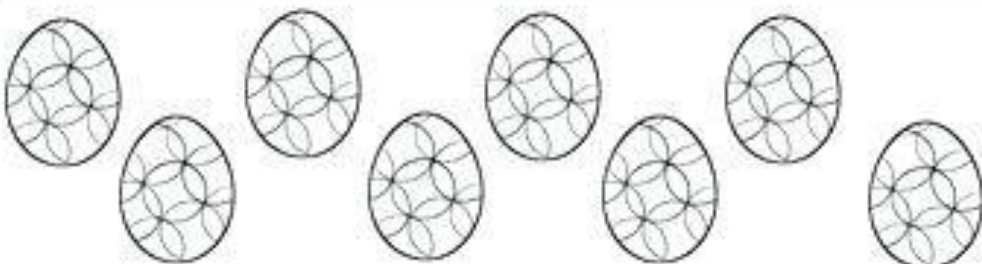
https://www.youtube.com/watch?v=2VOQp9_KBmQ

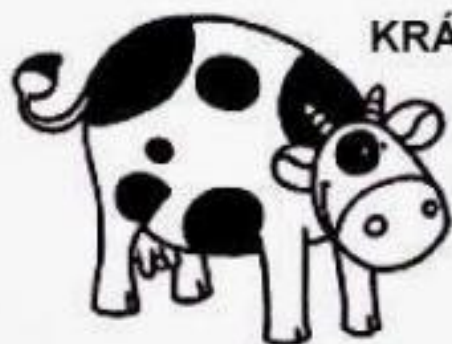
nebo můžete použít na ozdobu korálky:







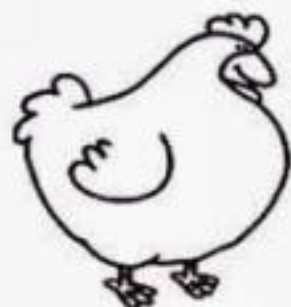




KRÁVA



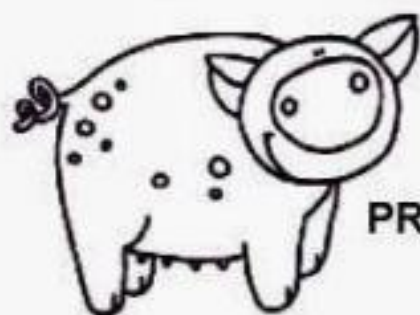
KUŘÁTKO



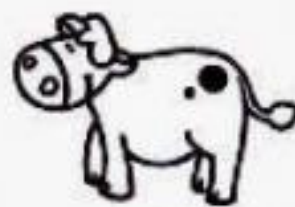
SLEPICE



HŘÍBÁTKO



PRASE



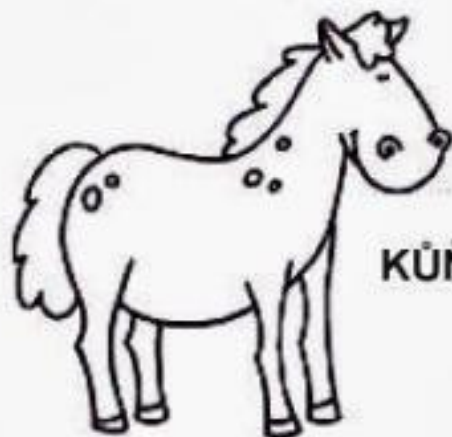
TELÁTKO



OVCE



SELÁTKO



KUŇ



JEHŇÁTKO

DOMALUJ BERÁNKOVI KUDRLINKY.



Nápady pro Aničku 

*Dlouhé nohy a chlupatá kůže,
zeli, salát denně může.
Co je to?*



Pěknými obloučky dokreslí pole, aby mohla mrkvička růst.

KTERÁ? PONILÁČEK JE NEJDEJŠÍ? A KTERÁ JE NEJKAŠTŠÍ? VYSTŘIHNI KANICE. POROVNEJ PONILÁČKY MEZI SEBOU A SEKAJ JE PODLE DÍLKY.

